
Nagroda Lednickiego Orła Piastowskiego

Dnia 13 maja 2011 roku na terenie Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy Marszałek Województwa Wielkopolskiego — Marek Woźniak wręczył doroczną Nagrodę Lednickiego Orła Piastowskiego. Tym razem Laureatem Nagrody został Profesor dr hab. Jerzy Strzelczyk — wybitny naukowiec, mediewista, były prorektor UAM i pracownik Komitetu Badań Naukowych, a obecnie kierownik Zakładu Historii Średniowiecznej Wydziału Historycznego poznańskiego uniwersytetu. Ogromny dorobek Pana Profesora, w postaci ponad tysiąca publikacji i 25 książek naukowych, poświęcony jest w dużej mierze początkom Państwa Polskiego. Tegoroczny Laureat wyróżniony został między innymi Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym Krzyżem Zasługi.

Nagroda Lednickiego Orła Piastowskiego jest nagrodą honorową ustanowioną przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego z inicjatywy Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Co roku wręcza ją Marszałek Województwa Wielkopolskiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych i upowszechniania wiedzy o roli dynastii piastowskiej w historii Polski i Europy oraz ochrony piastowskiego dziedzictwa kulturowego. Laureata wyłania — spośród zgłoszonych kandydatów — dziewięcioosobowa Kapituła w składzie: abp Józef Kowalczyk, Metropolita Gnieźnieński, Prymas Polski, abp Henryk Józef Muszyński, Metropolita Gnieźnieński, Prymas Polski Senior, abp Stanisław Gądecki, Metropolita Poznański, prof. dr hab. Bronisław Marciniak, Rektor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, prof. dr hab. Andrzej Marek Wyrwa, Dyrektor Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Aleksander Starzyński, Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, prof. dr hab. Krzysztof Mikulski, Prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego, prof. dr hab. Zbigniew Kobyliński, Prezes Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich oraz Jacek Wrzesiński, Sekretarz Kapituły. Idea ustanowienia Nagrody Lednickiego Orła Piastowskiego wynika ze szczególnej roli Wielkopolski w tworzeniu i początkach państwa polskiego.

Profesor dr hab. Jerzy Strzelczyk urodził się w 1941 roku w Poznaniu. Jest absolwentem Wydziału Historycznego na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. Doktorat uzyskał w 1968 roku (promotor: prof. dr hab. Gerard Labuda),

a habilitację — w 1975 roku (na podstawie rozprawy *Słowianie i Germanie w Niemczech środkowych we wczesnym średniowieczu*). Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1984 roku, a profesora zwyczajnego w roku 1990. Mimo przejścia na emeryturę Profesor nadal kieruje Zakładem Historii Średniowiecznej UAM w Instytucie Historii. Od 1975 do 1996 roku był kolejno prodziekanem Wydziału Historycznego UAM, wicedyrektorem Instytutu Historii UAM, prorektorem UAM i dyrektorem Instytutu Historii UAM. Od roku 1995 jest członkiem korespondentem, a od 2007 roku członkiem czynnym Polskiej Akademii Umiejętności. Przez kilka kadencji zasiadał w Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych, pracował także w Komitecie Badań Naukowych, a ostatnio został członkiem Rady Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Laureat jest dwukrotnym stypendystą Fundacji von Humboldta. Odbił liczne staże badawcze i studia za granicą m.in. w Niemczech, Francji, Włoszech, Irlandii, Czechach, Austrii i na Węgrzech.

Zainteresowania naukowe Profesora Jerzego Strzelczyka są rozległe i od początku kariery koncentrują się na średniowieczu europejskim, dziejach Słowiańszczyzny oraz Polski. Profesor jest autorem ponad 25 książek naukowych lub popularno-naukowych, a wśród nich znalazły się tak ważne publikacje, jak *Odkrywanie Europy* (1970, II wyd. 2000), *Goci — rzeczywistość i legenda* (1984), *Iroszkoci w kulturze średniowiecznej Europy* (1987, II wyd. 2008), *Wandalowie i ich afrykańskie państwo* (1992, II wyd. 2005), *Apostołowie Europy* (1997), *Średniowieczny obraz świata* (2004), *Zapomniane narody Europy* (2006). Profesor jest też autorem ponad tysiąca innych prac naukowych i niezliczonych recenzji.

W 1976 roku Jerzy Strzelczyk został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, dziewięć lat później — Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, a w roku 1989 — Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Jest również wielokrotnym laureatem Nagrody Ministra za osiągnięcia naukowe, a za książkę *Zapomniane narody Europy* otrzymał Nagrodę im. Długosza w 2007 roku. Książka *Pióro w wątych dłoniach. O twórczości kobiet w dawnych wiekach. Początki (od Safony do Hroswity)* wyróżniona została Nagrodą Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (tzw. Polski Nobel). W publikacji tej zaprezentowano wiele sylwetek kobiet, ich działalność i osiągnięcia w okresie od antyku po wiek X, a działających w różnych regionach Europy. Dzięki autorowi odkrywamy obecność i rolę kobiet-intelektualistek we wczesnych okresach dziejów literatury. Publikacja *Pióro w wątych dłoniach* jest podsumowaniem długoletnich badań Laureata. Obejmuje tematykę niemal całkowicie omijaną w dotychczasowej historiografii, a na gruncie polskiej nauki jest zupełną nowością. Praca ta mieści się w nurcie gender studies i wpisuje w światowy nurt badawczy.

Profesor Jerzy Strzelczyk w swych naukowych dociekaniach zawsze szczególnie traktował Słowiańszczyznę, zwłaszcza tę stykającą się bezpośrednio na zachodzie z żywiołem germańskim (Połabie), której poświęcił obszerną rozprawę opublikowaną w 1975 roku (*Słowianie i Germanie w Niemczech Środkowych we wczesnym średniowieczu*) oraz prace zbiorowe, liczne artykuły i hasła na łamach *Słownika*

starożytności słowiańskich i *Lexikon des Mittelalters*. Wiele uwagi i badawczego trudu poświęcił też dziejom ojczystym, a zwłaszcza dynastii piastowskiej w czasach formowania się i rozwoju państwowości polskiej, nie stroniąc od popularyzacji własnych osiągnięć naukowych. Szczególną rolę w upowszechnianiu dziejów przedpiastowskich odegrała książka *Od Prastowian do Polaków*, opublikowana w znanej i poczytnej serii Krajowej Agencji Wydawniczej „Dzieje narodu i państwa polskiego” (t. I-1, 1987). W tym nurcie zainteresowań Jerzego Strzelczyka warto zwrócić uwagę na pierwsze od czasów Stanisława Zakrzewskiego biografie dwóch najstarszych historycznych Piastów — Mieszka I (1992) i Bolesława Chrobrego (1999), a także na biografię cesarza Ottona III (2000). Pełnię popularyzacji najstarszych dziejów Polski odnajdziemy w książce wydanej wspólnie z Zofią Kurnatowską i Gerardem Labudą (także dwoje Laureatów Nagrody Orła) pt. *Monarchia pierwszych Piastów* (1994). Ważne są też dociekania Profesora nad zjazdem gnieźnieńskim (książka opublikowana w 2000 roku) czy świętym Wojciechem.

Dorobek naukowy Profesora Jerzego Strzelczyka uzupełniają w nurcie „piastowskim” liczne artykuły, hasła słownikowe i encyklopedyczne, prace redakcyjne (np. o dziejach archidiecezji gnieźnieńskiej czy Słowiańszczyźnie połabskiej lub

Fot. 1. Wręczenie statuetki Laureatowi Nagrody w 2011 roku profesorowi Jerzemu Strzelczykowi przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego Marka Woźniaka; fot. A. Ziółkowski

stosunkach polsko-niemieckich), a także referaty na konferencjach naukowych i popularyzujących wiedzę o naszej najdawniejszej przeszłości. Osobno trzeba potraktować spotkania autorskie, a zwłaszcza konsultacje i uczestnictwo w radach naukowych muzeów (m.in. Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie).

Postać Profesora Jerzego Strzelczyka i jego ogromny dorobek naukowy poświęcony dziejom Polski piastowskiej i jej wielkopolskiej kolebki w szczególności legły u podstaw przyznania mu Nagrody Lednickiego Orła Piastowskiego. W naukowych dociekaniach Jerzego Strzelczyka pierwsza monarchia piastowska, jej najstarsi przedstawiciele i jej wielkopolskie centrum stają się częścią dziejów powszechnych. Owo wprzęgnięcie ojczystych i lokalnych dziejów w szerszy europejski kontekst historyczny oraz niestrudzona popularyzacja wiedzy o naszej najdawniejszej przeszłości są wielką i trwałą zasługą Szanownego Laureata.